

HELEND HOUT

MEANDER MEDISCH CENTRUM AMERSFOORT

In een fonkelnieuw Amersfoorts ziekenhuis is hout op velerlei wijze ingezet als bijdrage aan een 'genezende omgeving', variërend van western red cedar gevelbekleding, berken binnenwanden tot een woud van scheve vuren kolommen, dat een wachtruimte tot prettige verblijfplaats maakt.

SafeWood Select (western red cedar): versiering van het techniekgebouw.

De Laan met rechts centrale balie en links inkijkje in schegvormige gemeenschapsruimte verpleegafdeling. Lattenplafond van gewitewasht abachi.

Een dek van houtcomposiet (Fiberon Professional, grijs) leidt naar de hoofdentree.

Architect Hans van Beek had in zijn lange, vruchtbare loopbaan nog nooit een ziekenhuis ontworpen. Dus toen in 2005 zijn bureau, het Haagse Atelier PRO, de opdracht voor het Meander Medisch Centrum won, stelde hij zijn pensionering graag enkele jaren uit. Maar niet omdat hij op de valreep alsnog een nieuw specialisme wou leren. Integendeel, hij zag dat juist bij deze opdracht zijn rijke ervaring welkom was.

Spekkoper Het spannende was dat een nieuwe visie op het verschijnsel ziekenhuis moest worden vormgegeven. Het hele complex moest namelijk een *healing environment* zijn, een jonge trend, waarin Meander een van de koplopers is. De medische machinerie mag niet meer overheersen, maar moet worden ingebed in een gebouw waarin het prettig toeven is, óók voor patiënten. Van Beek: 'Dat gaat om ruimtelijkheid en om beleving. En dat was altijd precies mijn vakgebied als architect. De locatie was zó mooi, dat je haar eigenlijk ongerept zou moeten laten: midden in een groene scheg, een gebied dat zich uitstrekt vanaf de randmeren tot bijna in het oude stadshart. Maar als je daar dan toch moet bouwen, ben je natuurlijk wel spekkoper. Die ligging in de natuur is op zichzelf al helend.'

Dure ziekenhuismeters Hij heeft de locatie inderdaad dankbaar uitgebuit. Het complex bestaat grotendeels uit slanke vleugels waarvan de meeste als vingers in het landschap steken. Aldus is het geen massieve klont in het bos, maar een transparante structuur waarbinnen de weidse natuur steeds zichtbaar en voelbaar blijft. Nadeel is natuurlijk wel dat het ziekenhuis in verhouding veel gevels telt. En gevels zijn duur. Het kostenplaatje is kloppend gemaakt door niet het hele complex als dure ziekenhuismeters te beschouwen. Slechts bij circa een derde van het ziekenhuis gebeurde dit wel; dat is de compacte vleugel met *hot floors* met alle specifiek medische functies, zoals operatiekamers, laboratoria en intensive care. De verpleegafdelingen staan haaks hierop; zij zijn slechts berekend als luxe hotel. Poliklinieken en publieke ruimtes stellen nog minder specifieke eisen. Zij zijn het goedkoopst en berekend als kantoren.

Weldadig materiaalgebruik Dat wil niet zeggen dat het ziekenhuis armoedig oogt. Het materiaalgebruik is juist overal weldadig. Dat blijkt buiten al, waar Van Beeks uitgangspunt was 'beleefd te zijn naar de omgeving'. De belangrijkste beslissing was het ziekenhuis 'een plas van auto's rondom' te besparen. De publieksparkeergarage is onder het complex gesitueerd, in een hiertoe opgeworpen terp. Het entreegebied van het ziekenhuis heeft zo het karakter van een begane grond behouden, terwijl de auto's mooi aan het zicht zijn onttrokken. Er is 'geen boom te

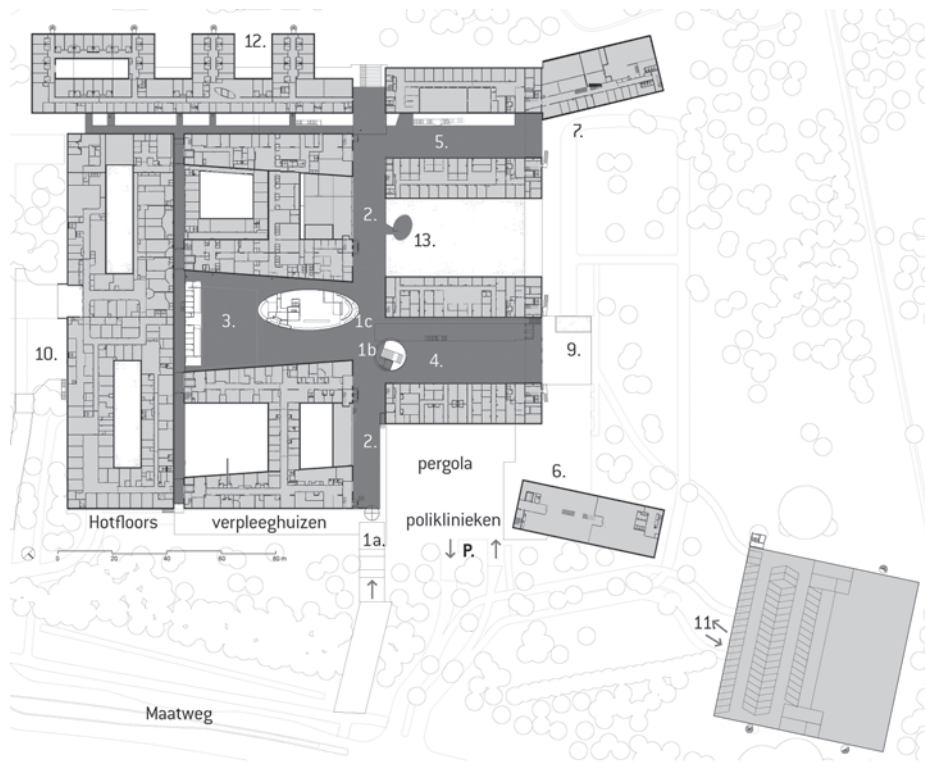
veel gekapt' en als er al bomen moesten wijken, zijn er elders op het terrein nieuwe bij geplant. De meeste buitengevels zijn van baksteen: donkere voor de buitenzijde, lichte voor het middengebied. Maar ook hout kreeg een aanzienlijke rol. Het is ingezet om de overbrugging tussen landschap rondom en ziekenhuis op de terp soepel en mooi te laten verlopen. Zowel aan de voor- als achterkant is een plankier, waarin openingen zijn uitgespaard voor de stammen van jonge bomen. En waar de garage breder is dan het ziekenhuis, gaan auto's schuil achter een open latendak van FSC-cloeziana palen en FSC-azobé balken.

Pronkstuk Op enkele plaatsen heeft Meander zelfs een volledig houten gevel: in totaal 5.000 m² voor alle aanbouwen en bijzondere deelgebouwen. Het grootste is het techniekgebouw aan de achterkant. Als enige bouwblok telt het nauwelijks ramen en wel een slanke toren. Er is prachtig FSC-gecertificeerd western red cedar gebruikt, geïmpregneerd met SafeWood Select. Daardoor voldoet dit houtproduct van Foreco, horizontaal geschroefd op zwart geleverde spijkerlatten (hart op hart 100 mm), aan de hoogst haalbare brandweereisen (Euroklasse B) en blijft tegelijk de uitstraling van het fijnbezaagde ceder (18 x 43 mm), weersbestendig en onderhoudsvrij, geheel intact. Esthetisch is er extra winst. In het techniekgebouw zitten op onregelmatige plaatsen ramen en installatieluisen, die de open houten gevel verhult. Niet alleen vormt het hout een natuurlijke overgang naar het groen in de omgeving, maar ook is het versiering van de muur erachter. Dat werkt perfect: techniek wordt vaak het lelijkst gehuisvest, maar hier is dit techniekgebouw het pronkstuk van het complex.

GEWHITEWASHT HOUT GEEFT HET GEBOUW EEN WAT SERENE SFEER

Religieuze ervaring Vooral binnen onderscheidt Meander zich van zijn soortgenoten 'oude stijl'. Het is hier een riant wereld, met mooie lichte ruimtes en comfortabele meubels. De in ziekenhuizen gebruikelijk gladde kunststof panelen komen, buiten de hot floors, niet voor. Hout daarentegen is overal subtiel aanwezig. Van Beek vond een te houtig aanzien niet passend. Vandaar dat hij bij voorkeur gewhitewasht hout gebruikte. Dat geeft het gebouw een wat serene sfeer die volgens een bezoeker een bijna religieuze ervaring oproept. Dat deed de architect zichtbaar goed: 'Een groot compliment!' Hij legt uit wat zijn voornaamste ingreep was het ziekenhuis tot een heilzaam bouwwerk te maken: 'Het belangrijkste is een goede oriëntatie. Je moet overal meteen weten

Plattegrond begane grond. **Legenda.**

Openbaar gebied

- 1a. Hoofdentree
- 1b. Entree vanuit PG
- 1c. Infobalie
- 2. Laan
- 3. Oranjerie
- 4. Brink
- 5. Foyer

Overige bouwdelen

- 6. ROC-gebouw
- 7. FR-gebouw
- 9. Kledinguitgifte gebouw
- 10. Spoedeisende hulp
- 11. Stallinggarage
- 12. Symfona Meander
- 13. Stilteruimte

TEKENING: ATELIER PRO DEN HAAG

De open gevelbekleding van western red cedar op het techniekgebouw maakt het tot het pronkstuk van het complex.

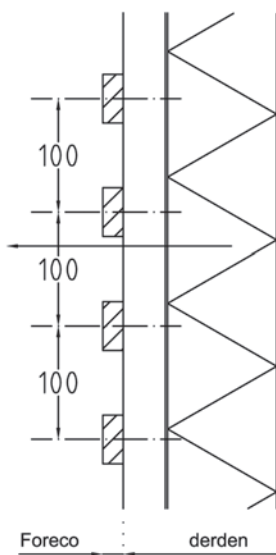

FOTO'S: WWW.JOHNLEWISMARSHALL.COM

Oranjerie met plafond van bamboestokken en lattenbank van gewhitewasht beuken.

18 37 100

Delen van WRC SafeWood Selekt FSC afmeting 18x43 mm, niet geschilderd, zichtzijde fijn bezaagd, horizontaal geschroefd, h.o.h. circa 100 mm Omega-profiel (staal) door derden Achterconstructie door derden

Geveldoorsnede techniekgebouw.

TEKENING: FORECO NOORDELOOS

Situatieschets.

TEKENING: ATELIER PRO DEN HAAG

Foyer met gewhitwashte beukentriplex muurpanelen en hangend auditorium, vanbinnen en vanbuiten bekleed met goud geverfd OSB.

FOTO'S: WWW.JOHNLEWISMARSHALL.COM

De Brink, met restaurant over twee lagen. Ook de gelamineerd vuren dakliggers zijn gewhitwasht. Op de verdiepingvloer van het restaurant liggen eiken ministrookjes (Bruynzeel). Aan weerszijden zijn gewhitwashte beuken lattenbanken te zien.

Oranjerie. Scheve vuren kolommen verdelen de ruimte in kleinere, knusse plekken.

waar je bent, en ook waar je naartoe moet.' Dit uitgangspunt bewijst zich in de heldere hoofdstructuur. De rug-gengraat van het complex is de rechte, brede, superlichte Laan die loopt vanaf de hoofdingang tot aan de achtertuin. In grote lijnen geldt dat links van de Laan alle verpleegafdelingen zijn en rechts de poliklinieken. Daarbij voert de Laan langs een aantal pleinen die onderling heel verschillend zijn, zowel in karakter en vorm als in gebruik.

Slimme opzet Het eerste grote plein rechts, de Brink, is het hart van het complex. Het ligt pal tegenover de centrale balie, naast de toegangstrap vanuit de parkeergarage. Op de Brink bevindt zich het restaurant voor personeel, patiënten én publiek. Dat gaat prima samen dankzij een slimme opzet die het restaurant verdeelt over twee lagen. Beneden is het 't meest openbaar; het lijkt een stads terras. De bovenste vloer oogt luxueuzer en biedt meer variatie. Er zijn lage rechthoekige tafels en hoge ronde, plus coupés waarin een gezelschap wat rustiger kan zitten. Op deze Brink zet hout het sterkst de toon, zowel door akoestische panelen van berkentriplex (Antisone) als door de berken deuren en kozijnen, alle in whitewash. Ook wordt het hoge glasdak gedragen door FSC-gecertificeerde gelamineerd vuren spanten, eveneens gewitewasht. Riant zijn de hoge beuken banken terzijde van het restaurant. Ze staan trouwens op vele plaatsen, met als meesterstuk een ronde variant bij de parkeeringang.

Rond paviljoen De tweede open ruimte is een beperkt toegankelijke tuin. Hierin staat als stilteplek een klein gebouw dat wel direct vanaf de Laan te betreden is. Het ronde paviljoen heeft eenzelfde open houten gevel als het techniekgebouw. Waarna het tweede plein weer wel een

binnenruimte is: de Foyer, speciaal geschikt voor recepties; en hier ook is een auditorium. Dit hangt als zelfstandig volume aan de dakbalken met binnen- en buitengevels van goud geveerd OSB. Het derde plein is weer een klapstuk: de Oranjerie, links van de Laan. Deze ruimte herbergt een functie die in de meeste ziekenhuizen nauwelijks aandacht krijgt. Het is een wachtruimte, voor mensen die voor bloedafname komen, of voor radiologie. Hun aantallen zijn onvoorspelbaar, wat kan leiden tot een lang verblijf. Precies daarom is hier flink uitgekapt: de Oranjerie is een wintertuin met plafonds van bamboestengels. Scheve vuren kolommen verdelen de ruimte in kleinere, knusse plekken. En uiteraard is er een koffiecokorner.

Volwaardige huiskamer De patiënt staat in het ziekenhuis centraal, letterlijk. De verpleeggebouwen bevinden zich in het hart van het complex: vier vleugels van zeven tot acht lagen. Maar ook figuurlijk staat hij/zij voorop. Architectonisch leidde dat tot radicale keuzen. Zo zijn alle kamers eenpersoons. Dan is er een simpele oplossing: het sluiten van gordijn en/of deur. De filosofie hierachter is (nog) baanbrekend. Slapen wordt (eindelijk) erkend als het beste medicijn. Maar bewegen en contact maken werken ook genezend en worden daarom gestimuleerd. Dus is de middengang zo breed, dat hij een volwaardige huiskamer bevat, inclusief koffiehok en luie zitbanken. Deze centrale gang heeft bovendien de vorm van een scheg. Hij verwijdt zich naar de glaspui aan het einde van de gang. Daar zie je op z'n allermost wat dit ziekenhuis aan bijzonders biedt: het groene land rondom, en de reuring van Laan en pleinen. •

HILDE DE HAAN

Locatie: Maatweg 1, Amersfoort **Opdrachtgever:** Meander Medisch Centrum Amersfoort **Ontwerp:** Atelier PRO Den Haag (*atelierpro.nl*); Hans van Beek **Hoofdaannemer:** 2MC3 (Heijmans Bouw, Ballast Nedam en Burgers Er-gon) **Constructeur:** Aronsohn Constructies Rotterdam (*aronsohn.nl*) **Advies akoestiek, bouwfysica en duurzaamheid:** DGMR Raadgevende Ingenieurs Arnhem (*dgrm.nl*) **SafeWood Select (western red cedar), inlands lariks lei-dingkokers (parkeergarage):** Foreco Noordeloos (*foreco.nl*) **Cloeziana palen, azobé balken (pergola):** Wijma Kampen (*wijma.com*); **montage:** Konstruktiebedrijf H. van Ee Barneveld (*staalverlegend.nl*) **Berkentriplex (Antisone):** Verwol Projectafbouw Opmeer (*verwol.nl*) **Beuken binnenkozijnen, berkentriplex glaslaten:** Timmerfabriek Lancel Hoogerheide (*lancel.nl*) **Gelamineerd vuren dakliggers (Brink), dagkanten lichtstraten (Brink, Laan, Foyer), ronde kolommen (Oranjerie):** Heko Spanten Ede (*hekospanten.nl*) **Abachi lattenplafond (Laan):** Derako 't Zand (*derako.com*) **Koto traptreden (poliklinieken):** Trappenfabriek Vermeulen Etten-Leur (*vermeulen-trappen.nl*) **Beuken lattenbanken vast (Laan, Brink):** Vorm Martini Interieurbouw Groningen (*vormmartini.nl*) **Bamboe lambri-sering (hele gebouw):** Moso bamboe (*moso-bamboo.com*) **Bruynzeel-parket eiken ministroomkjes (lunchdek Brink):** Maasdam Groep Waddinxveen (*maasdam.nl*) **Bouwperiode:** Augustus 2010 - september 2013 (Opening: 23 december 2013) **Bruto vloeroppervlak:** 112.000 m² **Bouwkosten:** €195 miljoen